

Na jutrišnji dan 14. marca 1883 je umrl **KARL MARX**, utemeljitelj znanstvenega socializma.

Slava njegovemu spominu!

Češkoslovaško-poljska pogodba - nov instrument miru

V torek sta Češkoslovaška in Poljska podpisali v Varšavi pogodbo o prijateljstvu in medsebojni pomoči. Pogodba je bila podpisana na dan, ko so v Moskvi sestali zunanji ministri štirih velesil, da rešijo nemško vprašanje.

Ta pogodba je dokaz solidarnosti in tradicionalnega prijateljstva, ki veže poljski narod s Čehi in Slovaki. Socialno-politične spremembe, ki so nastale po drugi svetovni vojni, so ustvarile objektivne pogoje za trajno in konstruktivno sodelovanje nove Poljske z novo Češkoslovaško.

Pogodba sicer še ni uredila vseh aktualnih vprašanj, ki zanimajo obe državi, vendar predvideva, da se bodo o njej rešila v prihodnosti. Duh medsebojnega sodelovanja, ki preveča ločeno, kakor tudi novi pogoji ljudske demokracije, ki se vedno bolj utrjuje v obeh brat-skih slovenskih državah, so garancija, da se bodo o njej v prihodnosti rešila spoznavno in v prijateljskem duhu.

Ta pogodba znatno razširja možnosti za intenzivno gospodarsko izmenjavo med obema državama. Za tako izmenjavo so potrebni zlasti danes, ko je skupna češkoslovaško-poljska meja raztegnjena od Bogumina do zgornjega toka Lužice Nise, najlepši predpogoji. V tem okviru se odpirajo za Češkoslovaško in Poljsko široke perspektive za intenzivno gospodarsko izmenjavo in načrtni razvoj industrije v obeh državah. Primer novega sodelovanja med Češkoslovaško in Poljsko predstavlja načrt o izgradnji kanala Odra-Donava. Ta kanal bo vezal Baltik s Crnim morjem in olajšal izvoz poljskega premoga na jug v Podonabje. Češkoslovaška bo na ta način razširila preko poljskih pristanišč, Gdinije, Gdanska, Stettina svoje zveze s prekomorskimi pristanišči. Gospodarski interesi v obeh državah se tako vedno v večji meri popolnjujejo v skladno celoto.

Poljska in Češkoslovaška sta že po svoji geografski legi in gospodarskih potrebah navezani druga na drugo. Druga svetovna vojna in skupna borba proti nemškemu fašizmu in mednarodni reakciji sta še bolj približali poljski narod s Čehi in Slovaki. Prav izkušnje druge svetovne vojne so utrdile v obeh državah prepričanje, da je pogodba zgovorna najmočnejša in najmočnejša garancija, da germanski imperalizem ne bo nikoli več skalil medsebojnega prijateljstva, ki se je utrdilo v skupni borbi proti skupnemu sovražniku. Zmaga svobodoljubnih narodov o drugi svetovni vojni, na čelu s Sovjetsko zvezo, je pokazala, da so slovenski narodi nepremagljivi, če bodo poglabili medsebojno prijateljstvo.

Zato je ta pogodba, kot je izjavil predsednik poljske vlade Zyrankiewicz, zgovornega pomena in velik prispevek za zavarovanje miru na svetu. Predsednik češkoslovaške vlade, Klement Gottwald, pa je v Varšavi izjavil, da predstavlja zveza med Poljsko in Češkoslovaško skupno zvezo z Jugoslavijo močno poročilo mirnega razvoja. »Ta pogodba«, je nadaljeval Gottwald, »temelji na skupni zvezi s Sovjetsko zvezo, kateri dolgujejo slovenski narodi zahvalo za svojo osvoboditev in neodvisnost.« Tragedija češkoslovaško-poljskih odnosov v preteklosti je bila v tem, da je na Poljskem vlada klika Piłsudskega in Becka, ki je barantala z imperialisti za »ekvivalenca« na ozemlju, da bi tako opravičila pred lastnim narodom poljske izgube v Sleziji in Pomorjanski. Velike socialno-politične spremembe v obeh državah po tej vojni so za vedno odstranile možnost, da bi mednarodna reakcija v vprašanju Tešina lahko razdvojila ti dve deželi.

Pogodba o prijateljstvu in medsebojni pomoči, ki so jo v torek podpisali v Varšavi, ni napadalnega značaja. Vendar so narodi Poljske in Češkoslovaške prišli v teku te vojne do zgovornosti izkušnje, da je medsebojna solidarnost edina garancija proti nemški agresivnosti. S to pogodbo hočeta zato obe državi preprečiti, da bi nemški imperalizem odnosedno z njim zvežane sile, vodeče napadalno politiko, ogrozile integriteto in življenje Češkoslovaške odnosedno Poljske.

Ta pogodba nima nič skupnega s formiranjem kakšnega bloka; nasprotno predstavlja instrument, ki naj utrdi in zagotovi trajen mir v Evropi. Obe državi želita danes, ko začnejo diskusija o nemškem vprašanju v Moskvi, da po svojih močeh prispevata k ureditvi in sporazumni rešitvi pojojnih evropskih problemov. Zato presega ta pogodba po svojem zgovornem pomenu okvir skupnih interesov obeh dežel.

Jugoslovanski narodi pozdravljajo pogodbo kot novo manifestacijo solidarnosti slovenskih narodov v borbi za ureditev miru in demokracije o svetu. Zato bodo tudi ostali svobodoljubni narodi sprejeli to pogodbo kot važen instrument miru in mednarodnega sodelovanja. M. O.

Razprava o Nemčiji in kitajskem vprašanju v Moskvi V zapadnih conah se še ni izvedla likvidacija vojno-industrijskega potenciala

Molotov podal stališče sovjetske vlade v vprašanju demilitarizacije Nemčije

Moskva, 12. marca. Tass poroča: Na seji Sveta zunanjih ministrov je predsedoval zunanji minister ZDA Marshall. V začetku seje so ministri sklenili, da se bo razpravljanje o pismu generalnega sekretarja Medzavezniške agencije za reparacije priključilo razpravljanju o reparacijah.

Razprava o sovjetskem predlogu o Kitajski

Ministri so pričeli razpravljati o sovjetskem predlogu in sprejemu na dnevni red poročila udeležencev moskovskega posvetovanja zunanjih ministrov treh držav decembra 1945 o izvršitvi doseženega sporazuma o Kitajski.

Zunanji minister Velike Britanije Ernest Bevin se je skliceval na to, da moskovsko posvetovanje leta 1945 ni bilo zasedanje Sveta zunanjih ministrov in da so se ga udeležili samo tri, ne pa štiri države. Francoski zunanji minister Bidault je opozoril, da Francija ni sodelovala na moskovskem posvetovanju leta 1945. Zato ne more francoski predstavnik sodelovati pri razpravljanju vprašanja o izvršitvi sklepov tega posvetovanja.

Marshall je ponovil argumente, ki jih je poudaril predstavnik Velike Britanije in izrazil soglasje z Bevinovim predlogom, naj se predloži obvestila o izvršitvi sklepov moskovskega posvetovanja o Kitajski na neuradni seji zunanjih ministrov Sovjetske zveze, Velike Britanije in ZDA.

Pri motivaciji predlogov sovjetske delegacije, je Molotov poudaril, da je ona upoštevala tole:

Sovjetska delegacija ni proti temu, da bi o postavljenem vprašanju razpravljali na neformalen način kot decembra 1945. Toda sovjetska delegacija smatra, da je mogoče razpravljati o tem vprašanju tudi na seji

zasedanja Sveta zunanjih ministrov. Sovjetska delegacija temu predlogu ne nasprotuje, toda smatra, da je mogoče o tem vprašanju prav tako kot decembra 1945 razpravljati neuradno, nakar bi objavili odgovarjajoči komunikate o rezultatih tega posvetovanja.

Po govoru Molotova je Bevin ponovil svoj predlog in se izjavil proti objavi posebnega komunikata o tem vprašanju.

Razprava o ameriškem predlogu dnevnega reda

Ministri so se lotili razpravljanja o predlogu ameriške delegacije, da se sprejme na dnevni red zasedanja Sveta ministrov vprašanje o omejitvi števila okupacijskih čet v Evropi. Pri obrazložitvi ameriškega predloga, je Marshall izjavil, da ima vprašanje, ki ga je načela ameriška delegacija, zvezo z delom zasedanja Sveta ministrov.

Molotov je poudaril, da predlog ameriške delegacije, ki je bil stavljen na zasedanju Sveta ministrov v New Yorku, ni bil sprejet na dnevni red tega moskovskega zasedanja. Zatenkrat se sovjetska delegacija ne more izjaviti o tem vprašanju in si pridržuje pravico, da razloži pozneje svoje misljenje o ameriškem predlogu.

Referat Višinskega o posvetovanju namestnikov zunanjih ministrov za Nemčijo

Višinski je podal referat o posvetovanju namestnikov zunanjih ministrov glede Nemčije. Namestniki so ugotovili, da bi bilo primerno priporočiti Svetu ministrov razpravljanje o tem vprašanju:

1. Demilitarizacija;
2. denacifikacija;
3. demokratizacija;
4. ekonomska načela;
5. reparacije;
6. razseljenci;
7. teritorialna reorganizacija;
8. ustanovitev centralnih upravnih organov.

Izjava Bidaulta

V imenu francoske vlade je dal Georges Bidault izjavo, v kateri je poudaril, da je smatrala francoska vlada vprašanje demilitarizacije in polne razorožitve Nemčije vedno za eno svojih glavnih skrbi. S tem v zvezi hočem spomniti na deklaracijo o razorožitvi Nemčije z dne 5. junija 1945 in pa na dejstvo, da je pozneje, avgusta 1945 francoska vlada izjavila, da se strinja s sklepi Berlinske konference treh držav. Julija 1946 je francoska vlada na zasedanju Sveta zunanjih ministrov izjavila, da je pripravljena v polnem obsegu sodelo-

vati in podpreti vse ukrepe, ki imajo namen demilitarizirati in popolnoma razorožiti Nemčijo in uvesti nadzorstvo nad vsemi industrijskimi panogami v Nemčiji, ki bi mogle služiti v vojne namene. Za Bidaultom je dal izjavo Bevin. Poudaril je, da se britanski delegaciji ne zdi potrebno, da bi pričeli razpravljati o poročilu Kontrolnega sveta v Nemčiji. Razen tega je Bevin izjavil, da se drži britanska vlada sklepov Berlinske konference treh držav in da jih skuša izvršiti. Nato je dal Molotov izjavo o stališču sovjetske vlade glede demilitarizacije Nemčije.

Izjava V. M. Molotova

I. Sklepi Berlinske konference predvidevajo popolno razorožitev, demilitarizacijo Nemčije in likvidacijo njene vojaško-industrijskega potenciala. Proizvajalne sile, ki niso potrebne za razvoj mirne industrije, ki bo Nemčiji dovoljena, morajo biti ali izločene v soglasju z načrtom o reparacijah, ali pa uničene.

II. Skoraj dve leti je že minilo od nemške kapitulacije. Nemška armada je položila orožje in prenehala obstojati. Torej ima likvidacija vojno-industrijskega potenciala sedaj odločilni pomen za demilitarizacijo Nemčije tako, da bo Nemčiji kot demokratični in miroljubni državi, ki ima poleg poljedelstva tudi svojo industrijo in znanjo trgovino, odvzeta možnost, da bi se znova dvignila kot napadalna sila.

Splošno znano je, da je glavna baza nemškega vojno-industrijskega potenciala v zapadni Nemčiji, predvsem v porušnem industrijskem področju. Toda, takšne gigantske tovarne, specialno ustanovljene v napadalne namene kot so Göringove, Kruppove, Boschove tovarne, tovarne I. G. Farbenindustrie in druge, ki so predstavljale podlago trustov, kartelov in drugih industrijskih monopolov, so ostale nedotaknjene v zapadni Nemčiji, ali pa bodo samo delno izločene, kar je pogoj hitre obnove njihovih prejšnjih vojaških moči in pomena.

Združitev teh podjetij v monopolistična podjetja, je olajšala hitlerjevski napad, ohranitev teh monopolov je pa grožnja za bodočnost.

Organom Kontrolnega sveta so bili predloženi do 1. januarja 1946 v razpravo spiski o 1554 tovarnah v treh zapadnih conah, katerih naprave in industrijske priprave je treba izločiti iz reparacije, ker so v zvezi z vojno-industrijskim potencialom. Toda do tega časa je bil izvršen popoln odvzem naprav samo v treh tovarnah, dočim odvzem naprav v 37 tovarnah še danes ni končan.

III. Sovjetska delegacija je že na pariškem zasedanju Sveta zunanjih ministrov julija 1946 vztrajala pri čim hitrejši izdelavi načrta in uvedbi vrstnega reda za likvidacijo tistih vojnih industrijskih, ki so služile za vojno ekonomsko podlago Nemčije, ker so proizvajale ogromne količine orožja za nemško armado. Na pobudo sovjetskih predstavnikov je sprejel Kontrolni svet 2. oktobra 1946 sklep o izdelavi tekega načrta za vso Nemčijo. Kljub temu pa ni bil doslej napravljen noben načrt, ker okupacijske oblasti ameriške, britanske in francoske niso predložile potrebnih seznamov podjetij. Ne obstaja niti načrt o likvidaciji podjetij tako ogromnega kemičnega koncentra kot je I. G. Farbenindustrie.

IV. Zakoni in direktive, ki jih je sprejel Kontrolni svet in ki se tičejo razorožitve in razpusta osebnega sestava bivših obo-

roženih sil Nemčije, niso bile popolnoma izvršene. V prvem členu zakona št. 34 Kontrolnega sveta z dne 20. avgusta 1946 predvideva, da se smatrajo »vse nemške suhozemne, pomorske in letalske sile z vsemi svojimi organizacijami, štabi in ustanovami, vključno generalni štab, oficirski zbor, korpus rezervistov, vojaške šole, organizacije vojnih veteranov in druge vojaške in polvojaške organizacije skupno z njihovimi štabi in združenji, ki so vzdrževala nemške vojaške tradicije, za razpuščena in popolnoma likvidirana.«

Tak položaj je v nasprotju s sklepi Kontrolnega sveta.

V. Vzoredno z nemškimi vojaškimi oddelki in ameriški coni Nemčije še vedno niso razpuščeni vojaški oddelki, ki so jih organizirale osebe nemške narodnosti in ki jih je treba po zakonu razpustiti in reparirati. Med njimi so četniki, ustaši, szalaszjevci, tako zvana »jugoslovanska kraljevska vojska«, kakor tudi oddelki generala Andersa, teroristične organizacije banderovcev in drugih.

Tak položaj je v protislovju s sklepi Kontrolnega sveta.

VI. Z ozirom na gori razloženo, se predlaga, naj Svet zunanjih ministrov poveri Kontrolnemu svetu izvršitev teh ukrepov:

1. Do 1. julija 1947 izdelati načrt za likvidacijo vojno-industrijskega potenciala Nemčije in istočasno določiti roke, do katerih mora biti izvršena likvidacija vojno-industrijskega potenciala, to je do konca 1948. leta; posebno pozornost je treba posvetiti likvidaciji kartelov in trustov, ki združujejo podjetja, ki so povezana z nemškimi vojnimi potencialom.

2. Pohiteti z uničenjem nemškega vojnega materiala in porušenjem vseh vojaških naprav na ozemlju Nemčije, ki so namenjene za vodstvo vojne na suhem, morju in v zraku. Pri tem je treba določiti, da morajo biti delna končana do konca 1949. leta.

3. Do 1. junija 1947 je treba popolnoma razpustiti in likvidirati vse ohranjene nemške vojaške oddelke, vključno pomožne enote.

4. Razformirati in popolnoma razpustiti vse ohranjene in znova vzpostavljene oddelke, štabe, varnostne in druge organizacije, kakor tudi šolska taborišča, ki so jih organizirale osebe nemške narodnosti in ki jih je treba po sklepu Kontrolnega sveta razpustiti in reparirati.

Izjava Marshalla

Marshall je izjavil, da poročilo Kontrolnega sveta za Nemčijo, delegacijo ZDA zadovoljuje.

Izjavil je, da so nemške obožene sile v glavnem razpuščene, nemški vojaški material pa uničen; obrambne naprave Nemčije so v glavnem uničene; raziskovanja v vojaške namene so učinkovito prepovedana; vojno-industrijski potencial Nemčije je v znanem obsegu že uničen, v kolikor gre za vojno proizvodnjo. Ta naloga mora biti v kratkem končana.

Imamo pa področje — je nadaljeval Marshall, kjer napredek ni velik. To velja za zmanjšanje vse industrije zaradi znanja vojno-industrijskega potenciala. Nato je Marshall izrazil zadovoljstvo nad delom zaveznikega kontrolnega sveta v zvezi z likvidacijo vojnega potenciala Nemčije v vseh štirih conah in predložil v imenu delegacije ZDA načrt resolucije, v katerem je rečeno, da je Svet zunanjih ministrov sprejel na znanje poročila zaveznikega Kontrolnega sveta o demilitarizaciji in glavnih uspehih, ki so bili na tem področju doseženi v vseh štirih conah.

Bevinov govor

Bevin je sporočil, da bi rad predhodno proučil izjavo Molotova in načrt resolucije, ki ga je predložila delegacija ZDA. Bevin je trdil, da bodo nemški vojaški oddelki, ki še vedno obstajajo v britanski okupacijski zoni, razpuščeni, čim bodo končali svoje delo in nalogo glede odstranjevanja min. S tem samim je Bevin znova priznal dejstvo, da obstajajo nemške formacije v britanski zoni.

Prav tako je nastopil Bevin proti pripombam sovjetske delegacije, da so v zapadnih okupacijskih conah še nadalje bivše jugoslovanske in druge vojaške formacije. Po Bevinovih trditvah je to vprašanje v zvezi s prisilno preseljitvijo teh ljudi v domovino. Britanska vlada ne more s tem soglašati. Prav tako je Bevin sporočil, da je število jugoslovanskih in drugih formacij v britanski zoni sedaj zmanjšano na 8.000 ljudi. Istočasno je poudaril, da je večina močvira teh formacij registrirana kot »razseljenci«.

Na koncu je Bevin izjavil, da se sklepi berlinske konference treh držav o demobilizaciji Nemčije »zadovoljivo izvajajo«.

Nato je govoril Molotov in dejal, da se sovjetska delegacija ne strinja z op-

Protest slovenskih žena zaradi krvavega zločina v Celovcu

SVETU ZUNANJH MINISTROV V MOSKVI

Slovenske žene z globokim ogorčenjem protestiramo proti zločinu, ki jih vršita okupacijska in avstrijska oblast na Slovenskem Koroškem nad našimi materami in ženami samo zato, ker se kot zavedne Slovenke borijo za priključitev Slovenske Koroške k Jugoslaviji, ker se neustrašeno borijo proti neokrnjenemu fašizmu v Avstriji.

V vrsti zločinov, ki so bili izvršeni nad antifašisti na Slovenskem Koroškem, je eden najbrutalnejših nedavni zločin v Celovcu 7. III. 1947, ko je bilo med drugimi tudi 6 teško ranjenih mater in žena.

V času, ko je mirovna pogodba z Avstrijo predmet Vaših razprav, zahtevamo v imenu žena maloštevilnega, toda v borbi proti fašizmu prekaljenega naroda, da pri zgodovinskem odločanju o vprašanju naših meja z Avstrijo vpoštevate pravične zahteve koroških Slovencev kakor tudi slovenskega in vseh ostalih narodov Jugoslavije po priključitvi tega dela slovenskega ozemlja k FLRJ.

Glavni odbor AFŽ Slovenije.

IZVRŠNEMU ODBORU MEDNARODNE DEMOKRATIČNE FEDERACIJE ŽENA V PARIZU

Z globokim ogorčenjem smo sprejele slovenske žene vest o novem zločinu nad prekaljenimi slovenskimi antifašističnimi borci na Koroškem, ki se je zgodil v Celovcu 7. marca 1947 ravno ob času, ko se na zasedanju Sveta zunanjih ministrov v Moskvi odločuje usoda tega dela slovenske zemlje.

Med devetimi teško ranjenimi žrtvami je šest žena, med njimi predsednica Pokrajinskega odbora AFŽ za Koroško, aktivna koroška partizanka, mati štirih otrok.

Ta zadnji zločin nadaljuje vrsto zločinov, ki jih povzročajo tako angleške okupacijske oblasti kot avstrijska policija. Tako je bila tovarišica Zalka Oražič 9. VIII. 1946 zahrbtno ustreljena od pripadnika britanske zasebne oblasti, tovarišica Anica Sporn, mladinska prolifistična delavka, je bila aretirana od avstrijske in angleške policije 21. krat. Ob priliki komemoracij nad žrtvami fašizma, ki je bila 11. IV. 1946 v Celovcu, je avstrijska policija napadla slovensko množico ter aretirala med drugimi tudi 15 deklet in žena in 8 letnega otroka.

Značilno je, da je pritisk fašističnih elementov nad demokratičnimi množicami, ki zahtevajo priključitev tega dela slovenskega ozemlja k Titovi Jugoslaviji, narasel do take bestialnosti ravno v tem času, ko je vprašanje mirovne pogodbe z Avstrijo na dnevnem redu zasedanja v Moskvi.

Kot slovenske antifašistke, ki smo kot del antifašistične fronte žena Jugoslavije vključene v Mednarodni demokratični federaciji žena, var pozivamo, da zastavite ves svoj vpliv za pravično rešitev slovenskega nacionalnega vprašanja za priključitev Slovenske Koroške k Jugoslaviji, in da seznanite vse žene sveta z junaško borbo Slovencev v Avstriji, z junaško borbo njihovih mater in žena, ki še danes aktivno doprinašajo k borbi za demokratične pravice matli naroda, k borbi proti fašizmu v svetu.

Glavni odbor antif. žena Slovenije.

timističnim ocenjevanjem položaja v zvezi z demilitarizacijo in razorožitvijo Nemčije njegovih kolegov. Govorec o Bevinovi izjavi, je Molotov pripomnil, da ni nihče proti uporabljanju Nemcev pri odstranjevanju min, da pa ne moremo iz tega sklepati, da je za to potrebno ohraniti formacije vojaškega značaja, ki obstajajo v Nemčiji pod vodstvom nemških oficirjev. Istočasno je Molotov poudaril, da je odstranjevanje min končano v vseh conah, ameriški, sovjetski in francoski, ne pa v britanski zoni. To pa nikakor ne pomeni, da je treba ohraniti vojaške formacije, sestavljene iz Nemcev, ki štejejo nad 80.000 ljudi.

Bidault je znova poudaril, da je po misljenju francoske vlade problem vojnega potenciala Nemčije, najvažnejši problem. Opozoril je, da je bil v francoski zoni napravljen popoln spisec vojnih tovarn in podjetij prepovedane industrije. Bidault je izrazil željo, da bi namestniki zunanjih ministrov pri razpravljanju o demilitarizaciji Nemčije in o predlogih, ki sta jih stali sovjetska in ameriška delegacija, upoštevali francoske predloge, formulirane v poročilu zaveznikega Kontrolnega sveta za Nemčijo.

Nato je Bevin izjavil, da je ena največjih težav pri vprašanju, o katerem se razpravlja, dejstvo, da nimamo točne definicije, kaj je to — vojni potencial. — Izjavil je, da je skoraj nemogoče definirati, katera tovarna spada v mirovno oziroma vojno industrijo.

Prva seja namestnikov zunanjih ministrov o Avstriji v Moskvi

Moskva, 12. marca. (Tass). Včeraj dopoldne je bila seja namestnikov zunanjih ministrov o Avstriji. Seje so se udeležili Gusev (ZSSR), general Clark (ZDA), Hood (Velika Britanija) in Paris (Francija). Sejo je vodil Gusev.

Namestniki zunanjih ministrov so razpravljali o postopku pri diskusiji glede političnih, ekonomskih in vojaških členov načrta mirovne pogodbe za Avstrijo. Glede priprav je bilo sklenjeno, da se ustanove komisije strokovnjakov za politične, ekonomske in vojaške člene načrta mirovne pogodbe in komisija za proučitev vprašanja nemškega premoženja v Avstriji.

Prav tako je bilo sklenjeno, da se bo razpravljalo o pismenih poročilih, ki jih je predložil zavezniki kontrolni svet za Avstrijo v zvezi s diskusijo o odgovarjajočih členih. Tako bo n. pr. komisija vojaških strokovnjakov razpravljala o demilitarizaciji in pa o členu, ki govori o zmanjšanju

vojno-ekonomskega potenciala Avstrije. Politična komisija bo razpravljala o razseljenih. O vprašanju vojnih zločincev bodo razpravljali na seji namestnikov zunanjih ministrov v zvezi s proučevanjem odgovarjajočega člena mirovne pogodbe.

Seja komiteja za nemška aktiva v Avstriji

Moskva, 12. marca. (Tass). Sinoči je bila seja komiteja za nemška aktiva v Avstriji. Komite ima nalogo pripraviti material za posvetovanje namestnikov zunanjih ministrov za Avstrijo.

Seja, kateri je predsedoval sovjetski odpravnik Geraščenko, je bila posvečena razpravljanju o predlogu, ki ga je delegacija ZDA predložila glede tega vprašanja.

Prihodnja seja komiteja bo posvečena razpravljanju o francoskem predlogu.

DELO ANKETNE KOMISIJE V GRČIJI

Niti angleški, niti grški delegat nista mogla odgovoriti na dokaze predstavnika FLRJ

Solun, 12. marca (Tanjug). Izjava predstavnika Jugoslavije o zadevi angleškega oficirja Ewansa in angleškega vicekonzula v Lerini Hilla, ki sta organizirala v Egejski Makedoniji pred prihodom anketne komisije avtonomistično gibanje, da bi zasedala razdor med grškim in makedonskim ljudstvom, je napravila na vse delegate globok vtis. Predstavniki Grčije Kiru je bil očitno zmeden zaradi odkritih jugoslovanskih predstavnika. Moral je sestaviti nov govor, s katerim pa ni mogel pobiti jugoslovanske obtožbe.

Ker je govoril Kiru zelo neugodno tudi v pogledu Bolgarije, si je predstavnik Bolgarije pridržal pravico, da poda o tem izjavo na eni bodočih sej.

Predstavniki Avstralije je skušal odreči to pravico predstavniku Bolgarije. Proti temu zastopavanju pa je nastopil predstavnik Poljske. Na predlog predsedujočega so sklenili, da bo govoril predstavnik Bolgarije na eni bodočih sej.

Vsi so pričakovali z strpnostjo odgovor predstavnika Velike Britanije v zvezi z izjavo jugoslovanskega predstavnika o spletakarstvu britanskega oficirja Ewansa in vicekonzula Hilla. Britanski predstavniki pa ni mogel odgovoriti na to izjavo. Izjavil je, da bo podal o tem pozneje pismeni odgovor.

Predstavniki Jugoslavije Josip Djerdja je zahteval nato ponovno besedo v zvezi z odgovorom grškega predstavnika na njegovo izjavo. Djerdja je rekel:

Grški delegat je poskušal še enkrat ponoviti staro obtožbo o nekakih napadalnih namelih in imperialističnih zahtevah Jugoslavije do Grčije. S tem v zvezi lahko izjavim samo to, da Jugoslavija ni nikoli postavljala takih zahtev in jih tudi ne bo.

Pri tej priliki lahko poudarim in mo-

ram poudariti samo to, da naši hrabri bratje egejski Makedonci niso nikoli bili, niso, in tudi ne bodo indiferentni nasproti narodu Jugoslavije in državne vodstvu Jugoslavije. Grški delegat, ki je govoril o naših bratih egejskih Makedoncih, je rabil izraz »kriminalni elementi«. Ni potrebno poudarjati, da tako izražanje ni primerno za predstavnika neke vlade in tudi ne za katerega koli kulturnega človeka. Če po tem lahko vemo, kakšna je usoda egejskih Makedoncev v današnji Grčiji.

V naši deklaraciji sem govoril o zelo konkretnih vprašanjih v zvezi s problemom Egejske Makedonije. Gospod grški delegat ni poskušal odgovoriti niti na eno od teh vprašanj, pričakujemo pa odgovor ravno na ta vprašanja. To mora v prvi vrsti zanimati tudi anketno komisijo.

Kar se tiče želje grškega delegata, ki je podal predlog, da bi zaslišali določeno število državnih voditeljev FLRJ, lahko izjavim, da je to neresno in smešno izzivanje.

Ekipa anketne komisije v Janini

Solun, 12. marca. (Tanjug). Ekipa anketne komisije na čelu z avstralskim delegatom je odpotovala v Janjino, od koder bo odšla — po zaslišanju prič — na inspekcijo albansko-grške in jugoslovansko-grške meje zaradi proučevanja incidentov.

Računajo, da se bo ekipa vrnila v Solun 20. t. m. preko albanskega ozemlja in Korče. Da bi lahko čim uspešneje opravila svojo dolžnost, bo ekipa samostojna in neodvisna od anketne komisije. Po vrnitvi bo odšla skupno z anketno komisijo 21. t. m. v Bolgarijo.

V britanski coni Avstrije živijo

vojni zločinci, katerih izročitev zahteva Jugoslavija

Dunaj, 12. marca (Tanjug). V britanski okupacijski coni Avstrije živi na svobodi veliko število zakrknjenih vojnih zločincev. Mnogi izmed njih so bili na zahtevo jugoslovanske komisije za ugotavljanje zločinov okupatorja in njegovih pomagačev aretirani, pozneje pa so jih spet spustili na svobodo kljub težkim zločinom, ki jih imajo na vesti. Nekateri pa so na čuden način »pobegnili«.

Tako se danes svobodno sprehajajo po Dunaju in v Avstriji Ljuba Miloš, zloglasni komandant taborišča v Jasenovcu, ustaška oficirja Josip in Nikola Frigan, nekdanji ustaški »stožernik« v Zagrebu Ivan Muser, šef ustaške policije v Osijeku Miroslav Mak, bivši ustaški major Sinek Ivan-Zdražil in drugi.

Britanski oblastem sta »pobegnili« tudi ustaški zločinec Ivo Gaj in bivši član ustaškega prekega sodišča v Zagrebu Ante Vikanor. Iz taborišča Wolfsberg je »pobegnil« nekdanji ustaški orožniški polkovnik Vindakijević. Nekaj sto metrov od jugoslovanske meje, preden bi bil mo-

ral biti izročen jugoslovanskim oblastem, je pobegnil zloglasni pangermanski ideolog dr. Helmut Zarstian, šef instituta za jugovzhod, nacionalno-politični referent šefa politične uprave na Slovenskem Štajerskem in nacistični specialist za boj proti Slovincem.

V britanski okupacijski coni živi še veliko število vojnih zločincev, ki jih zahteva jugoslovanska komisija za ugotavljanje zločinov okupatorja in njihovih pomagačev. Ti zločinci imajo celo možnost voditi v taboriščih protijugoslovansko propagando, imajo svoje organizacije, izvajajo pa tudi pritisk na one, ki bi se hoteli vrniti v domovino.

Zvedelo se je, da so naslednji vojni zločinci, katere je zahtevala Jugoslavija, v taborišču Spittal: Alojz Bitenc, dr. Stanko Kociper, Jože Rechberger, Franc Perniček, Janez Grum in Marko Bajuk. Vojni zločinci Miha Bajt, Marjan Batinič, Mijo Kalklinič, Mate Mandušič in Drago Zudenigo pa živijo v taborišču Weidmannsdorf (Otoče).

POVRATEK DELEGACIJE JUGOSLOV. KNJIŽEVNIKOV IZ SOVJETSE ZVEZE

Beograd, 12. marca.

V Beograd so se vrnili z obiska v Sovjetski zvezi člani delegacije Zveze književnikov Jugoslavije književniki Radovan Zogović, Cedomir Minderović, Ferdo Kozak, Dušan Kostić, Slavko Janevski, Marko Vranješević in Marin Franišević. Ob prihodu v Beograd je podal književnik Radovan Zogović naslednjo izjavo:

V Sovjetski zvezi smo se mudili 15 dni — toda to ne bi bilo dovolj niti za podroben pregled leningrajskega kulturnega muzeja »Ermitage«, skozi katerega je treba napraviti 32 km poti. Toda v deželi, kjer neumorno, zavestno in složno dela skoraj 200 milijonov ljudi, v deželi, ki je izvršila tako ogromne naloge in doprinesla nešteto žrtev za osvoboditev človeštva izpod fašističnega jarma in katera kljub vsemu hiti naprej s tako ogromnimi koraki — v tej deželi je mogoče v 15 dneh doživeti in se naučiti ogromno in razumeti mnogo posebnih, značilnih, zgodovinskih pojavov in dejstev.

Tudi mi smo se vrnili iz Sovjetske zveze obogateni z velikimi spoznanji, obogateni z zvezami s sovjetskimi kulturnimi delavci, navdihnjeni z brejnim zaupanjem v velike uspehe Sovjetske zveze v načrtu obnove in nadaljnega razvoja — še bolj ponosni na svoje ljudstvo in svojo domovino, na našo borbo in naše voditelje, ki so nas združili in povezali z veliko deželo socializma. Med naše najdragocenejše vtise in doživljaje spadajo izrazi ljubezni Sovjetske zveze do narodov Jugoslavije — ljubezni, iskrene in plemenite, tovariškega in neomajnega zaupanja. Kjer koli smo bili — v Moskvi ali Leningradu, v Lvovu ali Kijevu, pri študentih ali delavcih, pionirjih ali književnikih — povsod so nas sprejemali kot resnične brate in zveste tovarise v nesreči.

To nas je — poleg vsega ostalega — napravilo srečne in ponosne. Bili smo ponosni, ker je naše ljudstvo s svojo borbo, s svojim pojavnim delom, svojo zvestobo slovanstvu in progresivnemu človeštvu zaslužilo ljubezen in zaupanje sovjetskih ljudi. Bili smo ponosni, ker smo zaupali v svojo domovino in ker vemo, da zasluži to ljubezen in zaupanje.

Velika manifestacija za Slov. Koroško v Tolminu

»Ne storite koroškim Slovincem takih krivic, kakor ste jih storili primorskemu ljudstvu«

Na predvečer konference v Moskvi je tolminsko prebivalstvo in prebivalstvo okolinskih vasi priredilo veličastno in mogočno manifestacijo za priključitev Slovenske Koroške k Jugoslaviji.

Še pred napovedanim časom se je zbrala ogromna množica ljudstva na Trgu 1. maja. Ob svitu neštevilnih bakel je spregovoril z balkona Sindikalnega doma tov. Ljubo Podlipec, ki je v jednatih besedah pokazal povezanost primorskega ljudstva s koroškimi. Po govoru se je razvil sprevod po glavnih ulicah Tolmina, ki je nato krenil v dvorano Ljudskega odra, kjer je bila slavnostna akademija. Tolminska dvorana Ljudskega odra, ki je največja v Slovenskem Primorju, je bila polna do zadnjega kotička.

Po uvodni koračnici je sledil slavnostni govor tov. dr. Krste Cazafore, ki je na koncu svojega neštetokrat prekinjenega govora dejal: »Borba za Primorsko je začasna končana. Krivica nam je bila storjena. V Gorico ne bomo mogli iti, gledali jo bomo s Svete gore, dokler si ne bomo sami z lastnimi močmi zgradili novo večjo Gorico kot središče Slovenskega Primorja. Danes začena nova borba za Koroško. Zopet bodo na delu sile, ki nas bodo hotele oropati sadov naše borbe. Z jekleno vztrajnostjo se bomo borili za uresničitev naših pravic. V tej usodni uri, ko zopet odločajo o usodi Slovenske zemlje, prisegamo zvestobo koroškim borcev, s katerimi se bomo skupaj borili, kot smo se v času narodno osvobodilne borbe. Danes kliče primorsko ljudstvo vsemu svetu: Ne storite koroškim Slovincem takih krivic, kakor ste jih storili nam Primorcem!«

Po končanem govoru so najprej pevc in pevke tolminske gimnazije zapeli koroške narodne pesmi; sledile so razne koncertne točke in recitacije, končno pa je gov. prof. Klavora predčital brozjavki Pokrajinskemu odboru Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško in tovarišu maršalu Titu. Tako je tolminsko ljudstvo s to manifestacijo in krasno uspešo akademijo pokazalo svojo veliko ljubezen do koroških bratov in jim prislego, da jim bo v njihovi borbi trdno stalo ob strani.

KOBARIŠKO LJUDSTVO SE S TEKMOVANJEM PRIPRAVLJA NA PRIKLJUČITEV K JUGOSLAVIJI

Ajdovščina, 12. marca. Dopisnik Tanjuga poroča: Kobarško ljudstvo nestrno pričakuje priključitev k Jugoslaviji. Povsod se že vršijo priprave za manifestacije, ki jih bodo priredili po vseh večjih krajih kakor v Kobaridu, Breginju in Volčah. Prvo-najbolj tekmovalne, ki je uvedl k prvi peltedki, je v tem okraju zavzelo največji razmah kljub neugodnim prilikam. Glavno pažnjo je prebivalstvo posvetilo konstrukciji in montaži modernih strojev v zadržnih meklarjih, kar pomeni nov korak naprej v razvoju meklarstva na Kobarškem. Za tovrstne naprave so zbrali nad 1 mi-

TRIBUNA JAVNE KRITIKE Slaba pomoč okrajnega LO gradbenemu podjetju v Ptuj

Primer iz Ptuja, ki ga navajamo, ni edinstven, ampak tipičen več ali manj za precejšnje število okrajev v Sloveniji. Okrajna gradbena podjetja so po ustroju tesno povezana na svoje operativno-upravno vodstvo, t. j. na okrajni LO iz tega izvira za podjetje določene obveze do IO, a z druge strani ima tudi IO svoje dolžnosti do podjetja. Okrajna gradbena podjetja zavezujemo v naši peltedki zelo važno funkcijo, saj bodo morala prevzeti dela proe prioritete republiškega ali celo zveznega značaja. IO bi morali torej čutili potrebo in dolžnost, da vedno najožje sodelujejo z gradbenimi podjetji, ne pa samo tedaj, kadar potrebujejo kamion ali lopate itd.

Člani IO so z veliko samoiniciativnostjo pomagali podjetjem, da so se ustanovila in pod izredno trdimi pogoji začela z delom. Zato ni dopustno, da se sedaj dogajajo stvari, ki utegnejo imeti težke posledice. Pred tedni n. pr. je bil končno odobren in razposlan vsem okrajnim IO kontni plan za gradbeno stroko, ki je neobhodno potreben za uvedbo poenotenega knjigovodstva. Okrajno gradbeno podjetje v Ptuj je izvedelo za novi kontni plan šele tedaj, ko je prišla knjigovodkinja »Ograda« iz Kočevja, da si ogleda vzorno knjigovodstvo pri ptujskem podjetju. Kontni plan in obvestilo pa sta bila v miznici gospodarskega poverjenika pri okrajnem LO v Ptuj.

Okrajno gradbeno podjetje v Ptuj je bilo prej mestno gradbeno podjetje oziroma podjetje Gradisa. Ker pa je pod slabim vodstvom podjetje postalo nerentabilno, je oktobra 1946 ose skupaj prezel okrajni LO Ptuj in ustvaril okrajno gradbeno podjetje. Ob prevzemu je bilo podjetje zadolženo za 1.500.000 din. V podjetju sta bila nastopljena šef in knjigovodja, ki vrsta tudi vse administrativne posle. Od prevzema dalje pa se tudi okrajni LO ni dovolj zanimal za delo in poslovanje gradbenega podjetja.

Za mesec oktober, november in december 1946 ter januar 1947 je okrajni LO Ptuj dobil 120 ton cementa. Od tega je dobilo okrajno gradbeno podjetje 90 ton, ki jih je potrebovalo predosem za janna dela (za popravilo šol v Slopereh in Nerapljah, bolnice v Ptuj, tovarne v Majšperku itd.), 30 ton pa je bilo razdeljenih med privatnike. Ko je okrajno gradbeno podjetje cement že prejelo, je okraj pošiljal k podjetju razne privatne potrošnike z nakazili za dvig cementa. Tako je okrajno gradbeno podjetje bilo zaradi nenačrtne in malomarnega dela okrajnega gradbenega referenta precej prikrajšano. Na drugi strani pa je gradbeno podjetje postalo nekakšna cementna trgovina na drobno.

Okrajni LO, namesto da bi se boril proti šušmarjem, jih je podpiral, ker jim je izdajal gradbena dovoljenja.

Obsojena skupina razširjevalcev bedastih izmišljotin

Ljubljana, 12. marca.

Pred okrajnim sodiščem so se danes zagovarjali Simnovec Rudolf, akviziter, Glinška 7, Novak Anton, lesni trgovec, Kolezijska 17 in Kos Emil, tajnik veterinarskega zavoda, Devinska ulica, vsi iz Ljubljane. Obtoženci so klevetali in razširjali bedaste izmišljotine o najvišjih predstavnikih naše ljudske oblasti.

Simnovec Rudolf, ki je izmed obtožencev prvi razširjal te gnusne laži, kar je pod teži dokazov priznal, je bil v bivši Jugoslaviji sodelavec pri fašističnih listih »Boj«, »Bojovnik« in »Prelom«, nakar je bil od 1936 do 1939. leta tajnik znane fašistične ljotičevske organizacije »Zbor«. Tudi njegovo sodelovanje v teh fašističnih organizacijah jasno osvetluje namen, ki ga je obtoženeec imel pri razširjanju teh tendencioznih vesti.

Druge dva obtožena sta prav tako širila lažne vesti, kar sta pred sodiščem priznala. Zagovarjala sta se, da sta bila sicer vedno za OF in v njej celo sodelovala. Brez dvoma pa je prenašanje reakcionarnih tendencioznih izmišljotin o naših državnih predstavnikih slaba karakteristika za poštene pripadnike OF, ki bi se morali zavdati, da se je treba boriti tudi proti tistim, ki nam skušajo tudi na ta način škodovati, ne pa da jih pri tem namerno ali nenamerno podpirajo.

Sodišče je obsodilo vse tri obtožence, in sicer: Simnovec Rudolfa na 6 mesecev in 7 dni odvzema prostosti s prisilnim delom, Novak Antona na 3 mesece odvzema prostosti s prisilnim delom, Kos Emila pa na 3 mesece prisilnega dela brez odvzema prostosti;

Proračun šušmarja v St. Jakobu na Dravskem polju, ki je prevezl zidavo poslopja za traktorsko brigado, je znašal 500.000 din več kakor proračun okrajnega gradbenega podjetja. Bivši gradbeni referent inž. Loose je izdajal gradbena dovoljenja kar ustno. Nad kontingentom in razdelitvijo gradbenega materiala ni imel nobene kontrole. Sedanji referent tov. Vela prav tako nima nobenega pregleda nad razdeljevanjem materiala, ker ima zapiske le na raznih papirčkih. Nadalje je sedanj referent razposlal okrožnico vsem KLO, v kateri jih pooblašča, da lahko sami izdajajo gradbena dovoljenja, sklicujoč se na stari gradbeni zakon, čeprav je v splošnem zakonu o ljudskih odborih jasno povedano, da to pooblastilo ima samo okrajni LO. Razumljivo, da tudi nad poslovanjem in potrebami gradbenega podjetja nima nobenega pregleda.

Okrajno gradbeno podjetje nima na razpolago nobenega preoznega sredstva, čeprav je v sklopu gospodarskih podjetjih okrajnega LO tudi odsek za prevozništvoo s tremi kamioni. Okrajno gradbeno podjetje mora zato mesečno plačevati za prevoz do 200.000 din. Jasnno je, da to povzbuje rezijske stroške podjetja in občutno podražuje gradbeno dela. Zaradi tega se je že mnogo-krat obrnilo na okrajni LO, ki pa za to nima nikakega razumevanja. V mnogih primerih je okrajni LO zahtevano preozno sredstvo namesto ob 8. uri postal še ob 10. uri, večkrat pa sploh ne. V bližini Vurberga ima na primer gradbeno podjetje kupljene večje količine gradbenega lesa. Ker nima prevoznih sredstev, ga ne more prepeljati v Ptuj in mora sedaj les za nujne potrebe kupovati mnogo dražje od privatnikov. Na ta način se oležkoča delo okrajnega gradbenega podjetja.

Pravilno bi bilo, da izroči okrajni LO usaj en kamion iz svojega prevozniškega podjetja in ga preda svojemu gradbenemu podjetju, ker ga bo podjetje stoodstotno izrabljalo, kar dokazuje mesečni izdatki za preozništvo.

Na kraju naj še omenimo, da ima gradbeno podjetje primitivno mizarško delavnico brez vsakršnih strojev, istočasno pa sta v Ormožu dve moderno urejeni mizarški delavnici, last narodne inovine. Ti delavnici še vedno izkoriščajo privatniki. Morda bi gospodarski odsek »interveniral«, da se to stanje čim prej uredi.

Kljub temu okrajno gradbeno podjetje napreduje. Plačalo je že ves dolg in sproti lahko plačuje vse izdatke. To pa je predosem zasluža šefa oziroma upravnika podjetja kakor tudi glavnega knjigovodje, ki blagata vse svoje sile v delo za dvig in procvit podjetja. Oba vrsta svoje posle v redu, poslovanje pa bi bilo še mnogo boljše, če bi okrajni LO dajal gradbenemu podjetju vso potrebno podporo in pomoč.

vse tudi na plačilo stroškov izvršitve kazni.

Primer sodbe nad skupino začetnih razširjevalcev politično tendencioznih izmišljotin nas znova opozarja, da naše delovno ljudstvo, ki si je v toliko-liko žrtvam priborilo svojo oblast in resnično svobodo, v kateri si sedaj more ustvarjati materialne temelje za svoje boljše življenje, ne sme nikdar in nikjer pozabiti na svoje močno in preizkušeno orožje — na budnost.

Budnost proti sovražnikom, ki je bila tako potrebna med narodno osvobodilno borbo, je nujno potrebna tudi sedaj, ko nam mednarodna reakcija s pomočjo naše domače in vseh prikritih ter odkritih ljudskih sovražnikov skuša škodovati na razne načine: z gospodarsko sabotažo, špijonažo in tudi z razširjanjem lažnih vesti in najogabnejših izmišljotin. Z njimi skušajo ljudski sovražniki loviti na svoje li-manice razne lahkoverneže, ki so zaradi premajhne politične razgledanosti in lastne preostve dovzetni za zaupne novice, čeprav so te izmišljotine še tako smešne in bedaste.

Ljudski sovražniki, ki jih je delovno ljudstvo za vedno porazilo in jim s svojimi velikimi uspehi v gospodarskem utrjevanju naše države razbija tudi poslednje reakcionarne upe, skušajo z zločinskimi razširjanjem takih govorov pri lahkovernih ljudeh manjšati zaupanje v naše voditelje, pripravljajo v trdnost naše ljudske oblasti in neodvisnost države.

Zločinski prišepetovalci zmotno mislijo, da bodo s pomočjo raznih navidezno mogli omajati vero in zavest delovnega ljudstva v moč ljudskih množic, ki si danes z vso požrtvovalnostjo utrjuje svojo svobodo in neodvisnost. Naše ljudstvo ne bo nasledilo tem zločincem, ampak bo znalo razkrinkati tudi takšen način borbe proti ljudski oblasti. Zaradi tega bo še bolj učvrstilo svojo budnost proti vsem odkritim in prikritim sovražnikom, ki jih bo izročalo ljudskim sodiščem, da bodo prejeli pravično kazen za svoje protiljudsko delovanje!

POPRAVEK

V članku »Razstava »Borbe« dne 12. t. m. je nepravilen naslov k sliki maršala Tita. Slika je vzeta iz arhivov zagrebske policije 1928. leta.

Vremenska napoved za četrtek, 13. marca: Proti jutru kratke snežne padavine. Pozneje ponovna razjasnitev. Hladneje.

Češkoslovaško-poljska pogodba nov prispevek k zavarovanju miru

Praga, 12. marca (Tanjug). »Rude Pravce«, glasilo KP Češkoslovaške, priobčuje članek pod naslovom »Zveza, ki služi miru«, v katerem je rečeno, da pomeni podpis češkoslovaško-poljske pogodbe o prijateljstvu in medsebojni pomoči na dan otvoritve moskovske konference — važen dogodek pred posvetovanjem ministrov za zunanje zadeve o Nemčiji.

Da bi se slovanski narodi zavarovali pred nemškimi napadom, piše »Rude Pravce«, ni dovolj, da zgrabijo za orožje šele v trenutku napada. Potrebno je onemogočiti vse vojne načrte Nemčije, preden jih lahko uresniči. Narodi Češkoslovaške in Poljske bodo pozdravili pogodbo o prijateljstvu in medsebojni pomoči med obema državama.

Narodi obeh držav in drugi sosedi Nemčije bodo pozdravili to pogodbo kot sigurno poročilo za mir. Tudi drugi svobodoljubni narodi Evrope bodo pozdravili češkoslovaško-poljsko pogodbo o prijateljstvu in medsebojni pomoči.

»Slobodne slovo«, glasilo narodno-socialistične stranke, piše, da sta češki in slovaški narod istega mišljenja kakor vlada v pogledu sporazuma s Poljsko, ki ima namen utrditi prijateljstvo in enotnost dveh slovanskih narodov v primeru eventualnega napada Nemčije, ki jih je v zgodovini že tolikokrat ogražala. List pravi, da je bila tragedija češkoslovaško-poljskih odnosov v preteklosti v tem, da je zastopal Poljsko fašizem Pilsudskega in Becka.

Osrednja Ljudska univerza v Ljubljani priredi ob obletnici smrti Karla Marksa predavanje, ki bo v petek, dne 14. marca ob šestih zvečer v Mladinski (bivši franciškanski) dvorani. — Predava tov. Ivan Regent »O treh virih marksizma«.

Jutri poteče 65 let, odkar je umrl utemeljitelj znanstvenega socializma

KARL MARX

14. marca ob dveh in tri četrti popoldne je nehal misliti največji um naše dobe. Pustili smo ga samega komaj dve minuti, ko pa smo se vrnili v njegovo sobo, smo ugotovili, da je mirno zaspal v svojem naslonjaču — zaspal za vedno.

S temi besedami je začel Friedrich Engels 17. marca 1883 svoj govor na pokopališču Highgate ob grobn Karla Marxa. Jutri, 14. marca, bo torej štiri in šestdeset let, odkar je ta največji um naše dobe »nehal misliti«. Te ume tiste dobe »nehal misliti«. Te ume tiste dobe »nehal misliti«. Te ume tiste dobe »nehal misliti».

Karl Marx se je rodil v Trieru leta 1818., študiral je pravo v mestu Bonn, potem pa v Bérlnu. Kmalu pa je zapustil pravo in se je posvetil študiju zgodovine in filozofije. 1842. se je pripravil, da postane docent filozofije, toda politično gibanje, ki se je bilo začelo med nemškimi ljudstvom po smrti Friderika Viljema III., ga je usmerilo na drugo pot. Jeseni 1842. je postal glavni urednik naprednega buržoazno-liberalnega lista »Rheinische Zeitung«, t. j. lista, ki se je skoraj edini resno boril proti reakciji. 1843. je vladni list prepovedala, ker mu sicer ni mogla do živca.

Marx, ki se je bil medtem poročil s hčerko pozejšega reakcionarja ministra von Vesholena, se je preselil v Pariz, kjer je skupaj z A. Rugeom izdal znamenite »Deutsch-Französische Jahrbücher« (»Nemško-francoske letopise«), in je s »Kritiko Heglove filozofije pravice« začel pisati serijo svojih socialističnih del. Zaradi svojih napadov proti pruski vladi ga je francoska vlada izgnala in Marx se je preselil v Bruselj, kjer je 1847. objavil proti Proudhonovi knjigi »Filozofija mizerije« svojo znamenito »Mizerija filozofije«. 1848. pa je objavil svoj »Govor o svobodni izmenjavi«. V tistih letih je imel tudi priliko ustanoviti v Bruslju Društvo nemških delavcev in je tako vstopil v praktično politično gibanje. Ustanovitev tega društva je bila za Marxa izrednega pomena. Leta 1847. so Marx in vsi člani tega društva stopili v »Zvezo komunistov«, ki je že nekaj let obstajala kot tajna organizacija. Ta zveza, ki je bila kmalu popolnoma prenovljena, je postala prva organizacija nemške socialno-demokratske stranke. Zveza je imela svoje podružnice v Belgiji, Franciji, Švici, t. j. povsod kjer koli so obstajale organizacije nemških delavcev. Engels pravilno trdi, da je ta zveza prva poudarila mednarodni značaj delavskega gibanja in je praktično imela v svojih vrstah kot člane Angleže, Belgijce, Ogrce, Poljake itd. V Londonu pa je večkrat organizirala mednarodne delavske zbornice.

Zveza je sklicala 1847. dva občna zbora. Na drugem obnem zboru je zveza sklenila izdati svoj manifest, svoj program, svoja načela. Marxu in Engelsu je bilo naročeno, naj ta manifest napisata. Tako je nastal manifest te zveze, ki je znan kot »Manifest Komunistične partije«, ali kot »Komunistični manifest«, ki je bil prvič objavljen 1848., pred februarsko revolucijo, kasneje pa preveden skoraj na vse jezike tega sveta.

Ker je februarska revolucija v Parizu povzročila ljudske nemire tudi v Bruslju in je vse kazalo, da bo prišlo tudi v Belgiji do spremembe režima, je belgijska vlada Marxa kratkoročno aretirala in izgnala. Na povabilo

časne francoske vlade se je tedaj Marx preselil v Pariz.

Po marčni revoluciji se je Marx preselil v Köln, kjer je začel izdajati list »Neue Rheinische Zeitung« (»Novi reński list«), ki je srdito napadal pruski režim, napadal kralja, regenta in vse tja do poslednjega žandarja. In to v pruski trdnjavi, ki je bilo v njej 8000 mož posadke. Ko je prišlo v Prusiji v novembru 1848. do državnega udara, je list objavljal na prvi strani v vsaki številki poziv, naj ljudstvo ne plača davkov in naj na nasilje odgovori z nasiljem. Sele ko je v Prusiji reakcija popolnoma zmagala, se je čutila dovolj močno in je zatrla list, katerega poslednja številka je izšla rdeče tiskana 19. maja 1849.

Marx se je vrnil v Pariz, toda kmalu po veliki ljudski demonstraciji 13. junija 1849. mu je francoska vlada predložila, naj se preseli v Bretagne ali pa naj Francijo zapusti. Marx je Francijo zapustil in se naselil v Londonu, kjer je živel do svoje smrti, če izvzamemo preselke potovanja in zdravljenja.

V Londonu je kmalu po decembrskem državnem udaru 1851 (državni udar Napoleona III.) napisal svojo knjigo »18 brumero Luis Bonapartes, 1851. pa svoja »Odkritja o procesu komunistov v Kölnu«.

Po obsodbi članov Zveze komunistov v Kölnu je Marx zapustil politično agitacijo. Začel je študirati politično ekonomijo in dopisovati v ameriški list »New York Tribune«. List je objavil mnogo njegovih dopisov in tudi lepo število uvodnikov o evropski in azijski politiki.

Prvi sad njegovega dolgoletnega študija je bil njegov spis »K kritiki politične ekonomije«, prvi zvezek katere je izšel 1859. v Berlinu. Ta spis vsebuje prvo sistematično razlago teorije vrednosti in teorijo denarja. Leta 1867. pa je izšel v Hamburgu njegov »Kapital, Kritika politične ekonomije. I. zvezek«. To je pač poglavito Marxovo delo, v katerem nam avtor razlaga temelje svojega socialističnega gospodarskega pojmovanja in temeljne smernice svoje kritike sodobne družbe, kapitalističnega načina produkcije in njegove posledice.

Medtem pa se je delavsko gibanje v mnogih deželah Evrope znova tako utrdilo in pojačalo, da je začel Marx misliti, da bi uresničil svoje stare sanje, t. j. da bi ustanovil tako mednarodno delavsko zvezo, ki bi imela na sebi javen pečat mednarodnega socialističnega gibanja. Namen Marxa je bil, da bi opogumil delavce in prestrašil njihove sovraznike. Predlog o tem je stavil Marx na ljudskem zborovanju 28. septembra 1846 v Londonu za Poljsko proti carski Rusiji, in je zborovanje Marxov predlog sprejelo z velikim navdušenjem. Tako se je ustanovila »Mednarodna delavska asociacija«. Zbor je izvolil generalni svet asociacije s sedežem v Londonu. S tem je bila ustanovljena prva Internacionalna, duša, voditelj katere je bil do poslednjega kongresa v Haagu Marx sam. Marx je napisal skoraj vse listine, kar jih je Internacionalna izdala, tako ustanovno addresso Internacionalne 1864 in vse ostale do adrese o državljanski vojni v Franciji 1871. Kdor bi hotel opisati delo Marxa v prvi Internacionalni, bi moral napisati njeno zgodovino in vse njeno delovanje.

Poraz Pariške komunije je postavil Internacionalno v izredno nevzdrženo položaj. Nastala je kot posledica močnega mednarodnega delavskega gibanja. Pred njo so se firani tresli, vendar ni mogla mobilizirati vseh svojih moči tako, da bi jih bilo mogoče prak-

tično izkoristiti. Poleg tega so se bili vrinili v Internacionalno elementi, kakor n. pr. Bakunin i. dr., ki so hoteli izkoristiti slavno ime in ugled Internacionalne, ne da bi bili poznali realen položaj Internacionalne same. Treba je bilo priti do resnega energičnega sklepa in na kongresu v Haagu so delegati na predlog Marxa sklenili, prenesti Mednarodno asociacijo v Ameriko. Dogodki so kasneje dokazali, da je bil sklep pravilen.

Po kongresu v Haagu je Marx zopet našel svoj mir in je nadaljeval svoje študije in svoje teoretično delo. Vse svoje življenje, svoje bogato znanje in vse svoje sposobnosti je Marx posvetil delavskemu razredu in s tem vsemu človeštvu. Uspehi Marxovega študija so na vseh poljih ogromni. Naj omenimo samo dvoje Marxovih odkritij, s katerimi je zapisal svoje ime v zgodovino in razvoj znanosti.

Prvo je to, da je zrevolucioniral vse staro pojmovanje svetovne zgodovine. Do njega so gledali na zgodovino kot na pojav, v katerem se dogodki vrstijo pod učinkovanjem idej in so trdili, da med vsemi zgodovinskimi spremembami so najvažnejše politične spremembe, ki da dominirajo vso zgodovino. Pri tem pa se ljudje niso vprašali, od kod izvirajo ideje ljudi in katere so gibalne sile sprememb. »Le nova sila francoskih zgodovinarjev — pravi Engels — deloma pa tudi angleških, se je prepričala, da vsaj od srednjega veka dalje je bil gibalna sila zgodovine boj buržoazije proti fevdalnemu plemstvu za socialno in politično gospodstvo.« Marx je dokazal, da »vsa dosedanja zgodovina je zgodovina razrednih bojev, da pri vseh političnih bojih, najsi bodo ti enostavni ali komplicirani, gre vedno samo za socialno in politično gospodstvo družbenih razredov, za obrambo tega gospodstva s strani starih razredov in za osvojitve tega gospodstva po novih razredih, ki stopajo na dan. Ti razredi, njihov nastanek, so vsakokratni rezultat gospodarskih pogojev... v katerih družba določene dobe proizvede in izmenjava sredstva za svoj obstanek.« Po tem gledanju na zgodovinske pojave, če imamo vsak trenutek zadostno možnost, spoznati gospodarski položaj določene družbe, se ti pojavi razlagajo zelo enostavno. Tudi pojmovanje in ideje, vsake posamezne zgodovinske dobe moremo razložiti zelo enostavno, če poznamo pogoje gospodarskega življenja ter družbene in politične odnose določene zgodovinske dobe. Marx je torej prvi postavil zgodovino na realna tla. »Očitno dejstvo — pravi Engels — ki pa so ga prej zanemarjali, da morajo ljudje predvsem jesti, piti, imeti stanovanje in obleko, da morajo torej delati, preden utegnejo boriti se za oblast, preden utegnejo baviti se s politiko, z vero, s filozofijo itd., to očitno dejstvo je vendarle prišlo do tega, da so mu priznane zgodovinske pravice.«

Za socialistično pojmovanje je bilo in je, to novo gledanje na zgodovino izredno važno. To pojmovanje zgodovine nam prča, da vsa dosedanja zgodovina je potekala v razrednih bojih. Obenem nam tudi prča, da je zgodovinsko vodstvo gibanja prešlo sedaj v roke delovnega ljudstva, pred vsem proletariatu, družbeni položaj, katerega je tak, da če hoče osvoboditi samega sebe, mora osvoboditi vso družbo, mora odpraviti vse razrede, vsako suženjstvo, vsako zatiranje in izkoriščanje in da mora zato le vzeti buržoaziji iz rok produktivna sredstva, jih izročiti v roke vse družbe ter napraviti tako, da bo vsak član družbe ne le produciral, marveč da bo tudi nedeloval pri razdeljevanju produktov ter pri upravi skupnega bogastva. Ko pa bo produkcija v družbenih rokah načrtna, bodo produktivne sile narasle tako, da na določeni stopnji svojega nadaljnjega razvoja bo produkcija zadostala za kritje potreb vse družbe.

Drugo odkritje Marxa je to, da je dokončno razložil odnose med kapitalom in delom. Teh odnosov Marx ni ustvaril, marveč odkril. Dokazal je, da v današnjem kapitalističnem načinu produkcije kapitalist izkorišča delavca. Dokazal je, da le delo ostvarja vrednost; t. j. menjalno vrednost, da delavcu ustvarja poleg vrednosti tudi večvrednost za kapitalista in da si to večvrednost razdelijo med seboj razni kapitalisti, t. j. da dobiček trgovca, zemljiška renta itd. so le deli večvrednosti, katero ostvarja delavec, kateremu kapitalist pač plača delovno silo v obliki mezd, ki pa s svojim delom poleg tega, da nadoknadi vrednost svoje delovne sile, ustvarja za kapitalista tudi večvrednost.

Buržoazna družba je danes pred našimi očmi očita. Sloni na izkoriščanju človeka po človeku. Buržoazna družba je le veliki stroj za izkoriščanje delovnih ljudi in mora zato izginiti.

Na teh dveh važnih odkritjih, kateri je odkril Marx, temelji moderni znanstveni socializem. Marx je torej z v tem pokazal delovnemu ljudstvu pot iz meznega suženjstva v svobodo, v socializem, v komunizem.

Darvitu je odkril zakon o razvoju organične prirode. Marx je odkril zakon o razvoju človeške družbe. Toda Marx ni bil le znanstvenik. Bil je predvsem revolucionar, ki je stremel za tem, da bi zrušil kapitalistično družbo in ustvaril pogoje za socialistično.

Dandanes njegov nauk, marksizem, ni več le moda. Postal je zavest ogromnih milijonov delovnega ljudstva, delavcev, kmetov in delovne inteligence, ki v mnogih deželah, med njimi tudi pri nas, na podlagi njegovega nauka, katerega je Lenin mojstrsko razvil v

V „Tednu naših brigad“ je primorsko ljudstvo zbralo nad 2.000.000 lir

»Teden naših brigad« je bil ponoven dokaz, kako se primorsko ljudstvo zaveda velikega pomena izvedbe petletnega državnega plana, ki pomeni zagotovitev popolne gospodarske neodvisnosti naše države in ustvarjenje srečnejše bodočnosti delovnih ljudi. Primorski delavci, kmetje in delovna inteligenca se zavedajo, da je ena važnih današnjih nalog pomoč naši mladini pri njenih pripravah za delo na mladinski progji Šamac—Sarajevo.

S kakšno požrtvovalnostjo je primorsko ljudstvo pomagalo svoji mladini, nam dokazujejo uspehi v »Tednu naših brigad«. Po še nepopolnih vesteh je ljudstvo zbralo okrog 2 milijona lir. Po posameznih okrajih so samo v denarju in s prostovoljnimi nadurnim delom zbrali sledeče vsote: Gorški okraj 446.067 lir, postojnski okraj 400.000 lir, idrijski okraj 362.670 lir, bistriški okraj 360.000 lir,

tolminski 115.000 lir in sežanski 100.000 lir, skupaj torej 1.784.423 lir. Razen tega je ljudstvo zbralo mnogo živil, ki jih bodo prodali ter denar izročili mladini, tako bo celoten uspeh nabiralne akcije znašal še čez 2 milijona lir.

V »Tednu naših brigad« so se po vseh mladinskih aktivnih prijavljali novi mladinci za delo na progji. Do sedaj se je v goriskem okraju prijavilo 271 mladincev in mladink, v tolminskem 250, v idrijskem 150, v bistriškem 140, v sežanskem 102 in v postojnskem 100 mladincev in mladink. Tej mladini sledi tudi mladina iz cone A, kjer se je v bivšem mirenem okraju prijavilo 250 mladincev in mladink, v Brdih 150 in v kanalskem 53 mladih graditeljev. Do sedaj je v vsej Primorski prijavljeno za delo na progji 1.466 mladincev in mladink ter tudi nekaj starejših.

Organizacija Kongresa Ljudske prosvete

V kratkem bo v Ljubljani kongres Ljudske prosvete Slovenije. Živahna ljudskoprosvetna aktivnost predvsem našega podeželja je tako dragocena lastnost naših ljudskih množic, da se je zaradi velikih vsebinskih in organizacijskih nalog, ki jih pred nas postavlja novi čas, pokazala potreba po kongresu Ljudske prosvete že mnogo prej. Prvotna zamisel je bila, da bi se kongres v Ljubljani vršil že lanske jeseni, to se pravi po zaključku ljudskoprosvetnega tekmovanja, okrajnih in okrožnih ljudskoprosvetnih festivalov. Naloga kongresa je torej bila, pregledati vse dobre in slabe vsebinske in organizacijske izkušnje festivalov in na osnovi teh izkušenj pokazati pot nadaljnemu razvoju ljudskoprosvetnega dela. Ker smo iz tehničnih in organizacijskih razlogov morali kongres odlagati, smo sicer v razdobju zadnjih mesecev morali trpeti še marsikatero nejasnost, ki bi jo bil kongres že odpravil, po drugi strani pa se bo sedaj kongres vršil v trenutku, ko so naloge ljudske prosvete v zvezi z zadnjimi sklepi Glavnega odbora Osvobodilne fronte začrtane popolnoma jasno in določno.

Vprašanje, kdo naj voli delegate za kongres, kdo naj bo kandidat in kdo naj izvede volitve delegatov, ki je bilo nejasno in zamotano, nam danes ne predstavlja več resne težave

ali celo ovire pri organizaciji kongresa. Ljudsko prosvetni sveti, ki povezujejo kulturno prosvetno delo naših sindikalnih mladinskih, ženskih in združinskih organizacij in so se v času festivalov še zelo lovili, so danes kljub mnogim napakom vendar že toliko utrjeni in imajo toliko v rokah vsebinske in organizacijske probleme ljudske prosvete v svojih okoliših, da jim volitve delegatov za kongres ne delajo več nobene težave. Potreba po kongresu Ljudske prosvete je po teoretični izpričani in popularna kot rečeno že vse od jesenskih festivalov in vse organizacijsko delo v Ljudski prosveti je že ves čas povezano z zamisljo kongresa. Dejansko lahko trdimo, da se kongres pripravljajo že od tedaj in da je naglica zadnjih priprav spriči tega le navidezna.

Osrednji republiški organ naše ljudske prosvete je odbor Ljudske prosvete s plenumom, ki sta bila izvoljena na zboru povabljenih delegatov iz vse Slovenije že jeseni 1945. leta in sta dobila za eno svojih nalog, organizirati ob primernem času kongres. Predsednik Ljudske prosvete je književnik tov. Lovro Kuhar — Prežihov. Na kongresu, ki ga sklicuje prav ta odbor, bomo poleg obravnavanja celotne problematike terena tudi volili odbor in plenum Ljudske prosvete Slovenije.

M. Glinkova opera „Ivan Susanin“ v ljubljanskem opernem gledališču

Ruska glasbena umetnost je z nastopom 19. stoletja doživela v svojem razvoju temeljit preokret. Več ali manj diletski poskusi na polju instrumentalne, posebej še operne glasbe v 18. stol. se niso mogli povzpeti niti do višine del svojih italijanskih vzornikov, ki so s svojo tipično melodiko in lahkostnostjo v izrazu naravnost preplavili ruske operne dvorane. Ze kmalu in vedno močneje pa se je pojavljalo stremenje po vnašanju nacionalnega elementa v te prve glasbene oblike: po zapadnoevropskem okusu prirojena ruska narodna pesem in lahkotna arija po vzoru italijanskih klasičnih opernih mojstrov tvorita tako kompozicijsko-stilni konglomerat, vsa tipika ruske nacionalne melodike je spriču neugodne povezave in neprimerne harmonijske obdelave izgubila svoj pravi obraz in značaj.

V času te odvisnosti od tujih umetnostnih vplivov, v času stilne zmeđe in neenotnosti je pojav Mihaela Glinka tem bolj pomemben. Glinka je mogel prekomiti s to nevarno kompozicijsko tradicijo ter nasproti široko razbohoteni praksi tedanjega glasbenega ustvarjanja postaviti trdno osnovo za nadaljnji umetnostni razvoj. Pomembnost Glinkovega ustvarjanja je predvsem v tem, da je zaprl tujim umetnostnim vplivom in elementom pot v rusko glasbeno udejstvo, da je z naslonitvijo na rusko narodno bogastvo ustvaril prvo rusko nacionalno opero, ki se je tudi v kompozicijsko-tehničnem pogledu lahko postavila uspešno ob stran največjim evropskim opernim delom. Ne gre zlati za vsa tista drobna vprašanja, ki se nanašajo na mestoma očitne stilne vplive klasične italijanske operne tvornosti; bistvo in pomen je v gledanju dela kot celote, iz katerega diha ruska zemlja, ruski človek, ruski značaj.

Glinkova opera »Ivan Susanin« je danes prav tako živa kot takrat, pred 110 leti, ko je nastala.

Izvedba opere zahteva velik aparat, balet, predvsem pa velik zbor (delitve zbora) in orkester, ki naj podčrta monumentalnost melodične in arhitektonske zasnove; poleg vse tehnične priprave je treba časa, ki naj izvajalcem samim ustvarja pravilen odnos do dela, treba je časa za doživljanje in ustrezajoče podajanje orkestrske in zvorske plastičnosti in linearnosti sploh, treba je pravilnega in skrbnega krovnega in ritmičnega razmerja med zborom, orkestrom in solisti. Poudariti moram, da je predvsem zbor v svojem okviru pod vod-

stvom J. Hanea dostojno rešil težko in odgovorno nalogo in prikazal maksimum svojih zmogljivosti. Tudi orkester je bil tehnično in interpretacijsko skrbno pripravljen in primerno zajet, v skupnosti obeh ansamblov pa so se, na premieri pokazale rahle difference in pomanjkljivosti, ki so se spriču dejanskih čusovnih omejenosti, tikale že zgoraj omenjenih pomanjkljivosti. Zboru se je poznala glasovna utrujenost, ki je zlasti ob premieri vplivala na efektivnost in zmanjšala polnozvočnost in živahnost posameznih scen in prizorov (epilog), ki pa je bila že ob prvi reprizi znatno manjša. Od treh baletnih skupin, ki jih je nastudiral Pino Mlakar, je bila najboljša srednja, dočim je nastop ostalih dveh skupin motila ritmična neenakomernost in neskladnost. Naslovno vlogo Ivana Susanina je pol pri premieri A. Orel, pri prvi ponovitvi J. Betetto. Razsežno basovsko partijo, ki zlasti v četrem dejanju zahteva obilo tehničnih in izraznih zmogljivosti predvsem v smeri psihološke poglobljenosti, sta pevca podala na svojeviten način, ki je bil po pevski liniji odgovarjajoč in veren, v igriškem pogledu pa je bil J. Betetto močnejši predvsem v zaključni ariji, ki jo je podal z izrednim razumevanjem in doživljanjem. Sopransko vlogo Antonide, Susaninove hčere, sta oblikovali O. Otta in N. Vidmarjeva. O. Otta se je predstavila z lepim, polnim, dokaj solnim koloraturnim sopranom, v registrih lepo izravnanim, ki ga moti le nejasna vokalizacija in še ne povsem doživet odnos do vsebine besedila in celotnega dogajanja. N. Vidmarjeva je predstavila nežno, ljubečo Antonido igriško zlasti proti sredi I. dejanja in v III. dejanju dovolj sproščeno in prisrčno, pevsko tehnično pa se je uveljavila predvsem v zahtevni ariji I. dejanja; spominske nečistoosti v tretcu, ostre višine in kratki odstavki v splošnem niso odločujoče vplivali na celotno estetsko frazirano. Lepo sta oblikovala svoji partiji tudi E. Karlovičeva kot živahna, v III. dejanju odločen Kusaninov posinovljence Vanja in R. Francel kot Sobinjin. Posebej se omeniam igriško in pevsko prečijlji nastop E. Karlovičeve v III. dejanju v prizoru pred obzidjem. Od mišičnih figur na poljskem dvoru je izstopil H. Leskoviček, ki je uspelo prikazal degeneriranega poljskega kraljeviča Vladislava.

Po uprizoritvi »Pikove dame« je ljubljansko operno gledališče dobilo v letošnji sezoni drugo dostojno in prostorno ustrezajočo inscenacijo V. Zedrniskega.

V kolikor predstava ob premieri kvantiteto še ni bila povsem izravnana, v toliko je bila že prva repriza boljša, enotnejša in suverenejša. Zato ni mogoče razumeti hladnosti našega občinstva, ki očitno nima pravega odnosa do tega veličastnega dela kot takega, ne razumevanja za stvaritev orkestra, solistov in zbora. Treba bo še mnogo sistematične vzgoje, ki bo našemu gledališkemu občinstvu pravilno posredovala vrednote tovrstnega glasbenega ustvarjanja. C. C.

Slava njegovemu spominu!
Ivan Regent.

FIZKULTURA

Ob zaključku smučarskega tečaja

Zavoda za fizikulturo v Ljubljani

Na Črnem vrhu nad Jesenicami je bil od 25. februarja do 9. marca 1947 smučarski tečaj Zavoda za fizikulturo v Ljubljani. V tem, čeprav kratkem času, so slišatelji in slišateljice ogromno napredovali ter dobili vse potrebno praktično in teoretično znanje, ki jim je potrebno kot bodočim učiteljem in voditeljem tečajev. Poleg začetnikov, ki so prvič stali na smučkah, smo imeli tudi nekaj večjih smučarjev, vsem je pa bila potrebna trda in temeljita šola sodobne tehnike smučanja in odpravljanja starih napak. Strokovni vodja tečaja, inž. Janša Janko je vsa svoja bogata izkušnja, ki si jih je pridobil doma in v inozemstvu, z veliko ljubeznijo prenašal na bodoče fizikultorne vzgojitelje. S svojimi nazornimi predavanji po preizkušnih metodi, po zvrstnosti in razumevanjem mladine se je izkazal kot eden naših najboljših smučarskih strokovnjakov-pedagogo. Skupno s tov. Ulago Dragom, prizanim strokovnjakom in piscem mnogih strokovnih knjig in tov. Korčtom Danilom, smučarskim učiteljem, so dosegli odlične uspehe, ki so se pokazali predvsem na zaključnih izpitih in tekmah. Na tečaju se je posvečala velika paznja predvojaški vzgoji, sodobni tehniki smučanja in smučskih tekem.

Zadnja dva dni tečaja sta bila določena za izpite in tekmovanje za fizikulturni znak. Tečajniki so se resno zavzeli za študij, saj so se zavedali, da to ni tečaj samo za njihovo zabavo in razvedrilo, temveč predvsem za njihovo bodoče delo.

Obči izpit je obsegal praktično izvedbo osnovnih likov, teoretične predmete in praktičen nastop z oddelkom, ter izpolnitev norm za fizikulturni znak. Poleg tega se je javilo nekaj kandidatov k izpitu za smučske učitelje, ki so morali polagati še vse ostale predmete predpisane po pravilniku FZS za smučske učitelje. Ocenjevanje je bilo strogo; zato lahko z veseljem ugotovimo, da je 6 novih smučskih učiteljev, katerim je bil priznan izpit, že velik uspeh za Zavod za fizikulturo. Tovariši Smerdu Milan, Ošina Stefan, Ravnik Ludvik, Vesel Rajko, Osovnikar Milan, Urbančič Slavko so prvi smučski učitelji, ki so položili izpit po novem pravilniku FZS. Štirim kandidatom so pa dovoljeni popravni izpiti.

Tekmovanje za fizikulturni znak v teku na 3, 4, 5, 8 in 15 km ter v smuku, slalomu in skokih je bilo izvedeno v najkrajšem času. Vsi teki so bili na progi, ki je bila izpeljana v dveh zankah, ene 3 km, a druge 2 km dolge s startom in ciljem na istem mestu. Proga je vodila po zanimivem terenu ter je vsebovala vse elemente smučanja. Skupno s slišatelji so tekmovali tudi njihovi učitelji in vodstvo. Vsi so za mnogo prekorčili predpisan čas.

Uspehi so bili naslednji: tek 3 km: 1. Urbančič Slavko 15.12; tek 4 km: 1. Miculinič Breda 20.55; tek 5 km: 1. Rustja Vlada 30.24; tek 8 km: 1. Levce Mirko 36.26; tek 15 km: 1. Osovnikar Milan 1.16.52.

V smučarskih likih (VI. t. 4.) je za zlati znak tekmovala Miculinič Breda in dosegla čas 47.7, a tudi v smuku za bronasti znak (VI. t. 5.) sta oba kandidata izpolnila normo. V smučarskih skokih (VI. t. 5.) so tekmovali 3 tečajniki, 2 za zlato, 1 za srebrni znak. Norme so bile prekoračene, najdaljši skok je imel Osovnikar Milan s skokom 19.5 m. Poudariti moramo, da je bila skakalnica na Španovem vrhu improvizirana v eni uri ter kljub temu zelo dobro pripravljena, saj so bili vsi skoki čez 18 m. To tekmovanje za fizikulturni znak je potrdilo, da se z resno voljo in iznajdljivostjo lahko premoste vse organizacijske težkoče tudi z najbolj preprostimi sredstvi.

Poleg že imenovanih smučskih učiteljev je predaval tudi naš znan alpinist in gorski reševalec tov. Uroš Zupančič, ki je povedal mnogo zanimivega in koristnega. Tov. Praček Ciril, ki se je nedavno vrnil iz Švice in Francije, kjer je sodeloval na smučarskih tekmah v naši državni reprezentanci, nam je pripovedoval o novostih in tehniki smučanja, opremi, o znanih in priznanih svetovnih smučarjih, organizaciji tekem in o vseh zanimivostih, ki jih je videl v inozemstvu.

Ob zaključku lahko ugotovimo, da je tečaj uspel zelo dobro, vsa predvidena snov je bila v celoti predelana in jo tečajniki dobro obvladajo. Tako se je v prvem zavodu za fizikulturo LR Slovenije vzgojil nov kader dobrih smučskih učiteljev, ki bodo s svojim znanjem lahko mnogo pripomogli k množičnosti in izboljšanju kvalitete smučarskega športa. V. J.

PRVI SKOKI NA 100 METRSKI SKAKALNICI V PLANICI

Planica, 12. marca. Danes dopoldne so bili na stometrski skakalnici v Planici prvi poskusni skoki po šestletnem preoru. Skakalnica je bila v redu pripravljena in tudi vreme je bilo ugodno. Prvi se je spustil preko skakalnice domačin Rožič Janez, doma iz Rateče-Planica. Skočil je 55 m in 62 m. Drugi je skočil državljan Prvak Mežik Anton s skokoma 62 m in 66 m. Najdolg skoka pri današnjem treningu je imel Finžgar Rudi z 71 m in 72 m. Ostali tekmovalci so postavili naslednje rezultate: Javornik Ivo 53 m in 64 m, Vidic Andrej 50 m in 57 m (zadnji skok s padcem brez nezgode), Poldaj Janez 55 m in 65 m, Kordec Stane 58 m in 60 m ter Razinger Jože 59 m in 64 m.

Danes dopoldne je prisel v Planico graditelj planiške skakalnice inž. Bloudek, ki bo nadzoroval nadaljnja pripravljajna dela. Skakači imajo veliko moralo in bodo jutri nadaljevali s treningom. Trenutno še niso prispeli Novšak, Šuštaršič, Klančnik Karel in Pribovšek Franc. Skupno bo skakalo 12 skakačev.

Kratke vesti

Tekmovanje v hokeju na ledu za donavski pokal se nadaljuje. V drugem kolu je reprezentanca Dunaja igrala z reprezentanco Prage neodločeno 6:6, Bratislava pa je premagala Brno z rezultatom 4:1. V finalu, ki je bil 10. t. m. v Bratislavi, je ekipa Bratislave premagala reprezentanco Dunaja z rezultatom

7:3, 1:0, 4:0, 2:3. S tem je postala ekipa Bratislave zmagovalca tekmovanja za donavski pokal, ki ga ji je izročil mestni načelnik Bratislave dr. Kiseli.

Češkoslovaški hokejski klub ČLTK je na svoji turneji po Švedski igral z reprezentanco Štockholma in zmagal s 6:2, 2:1, 3:0 in 1:1. Tekmi je prisostvovala nad 4000 gledalcev.

RADIO

Ljubljana, Maribor in Slov. Primorje 569 m — 449 m. 6.30 Koračnica. Dnevni spored, Iz naših časopisov — 6.45 Zabavna glasba — 7. Veder jut. spored — Nap. časa, por. objave in rad. koledar — 7.45 Balet glasba — 12.30 Napoved časa in poročila — 12.45 Laha glasba, mali oglasi in objave — 13. Laha česka in bolgarska glasba — 13.30 Kulturni pregled — 13.45 Božidar Kunc: Koncert za klavir in orkester. Solist: avtor. Izvaja simfonični orkester Radia Zagreb — 14.05 Izra Korosčev kvartet — 14.30 Napoved časa in poročila — 14.45 Pojo slavni pevci — 15. Radio dnevnik — 18.15 Skladbe za čelo izvaja Nereo Gasperini, pri klavirju spremlja Lucijan Marija Skerjanc — 18.45 Zakaj plan tudi v trgovini in preskrbi! Razgovor tov. Bojca in tov. Adamiča — 19. Zabavna glasba — 19.15 Napoved časa in poročila — 19.30 Laha glasba, mali oglasi in objave — 19.45 Ruski tečaj Društva za kulturno sodelovanje Slovenije s Sovjetsko zvezo (16. lekcija) — 20. Ruske romancae — 20.15 Industrijska radijska ura — 20.30 Partizanske in narodne pevske društvo »Slavae«, pod vodstvom Emila Ulage — 21. Ljudska univerza — Tomo Brejce, minister za delo — LRS: O delovnih pogojih in delovnih odnosih v Sovjetski zvezi — 21.30 Skladbe slovenskih avtorjev izvaja violinist Karlo Rupel, pri klavirju spremlja Pavel Sivio — 22. Prenos vesti Zvezne postaje iz Beograda — 22.15 Izra Plesni orkester Radia Ljubljana pod vodstvom Bojana Adamiča.

V STALINGRAJSKIH OKOPIH Roman

»Škoda... Dobra je, moskovska.« — in napravi požirek iz čutare ter prigrizne masla, kar tako brez kruha. — »Zakuska iz mirnih časov. Tako človeku alkohol ne zleze preveč v glavo. Stene želodca si pokriješ. Naš zdravnik mi je svetoval, tudi bistra glava, dve fakulteti je dovršil v Har-kovu. Celo njegovo diplomu sem videl.«
»Kje pa je zdaj, ali veš?«
»Ne vem, Najbrž je odnesel pete, saj ni vtika nosu, kamor ni treba.«
Kalužski zopet mežika.
In še dolgo govori, vmes pa napravi zdaj pa zdaj požirek iz čutare in si obližuje kratke, od masla mastne prste. Včasih prekine svoje pripovedovanje in se jame pre- rekatati s sosednimi vozovi, s kamioni, ki zaostajajo in ovi- ravajo promet, z vozniki, ki so izgubili bič ali prezrli vodnjak. Vse to mimogrede, dasi ne brez ognjevitosti in celo nekako strokovnjaško.
V splošnem pa presoja položaj takole: Vse kaže, da se bliža stvar koncu. Vsa fronta se umika. To ve zanesljivo. Govoril je z nekim majorjem in to mu je pravil nekli pol- kovnik. Do septembra hočejo Nemci vse končati. To je zelo žalostno, je pa malone dejstvo. Res se nam je posre- čilo zadržati Nemce pred Moskvo, zdaj pa so se pripravili, »pa še kako... Aviacijo imajo... Aviacija pa je zdaj vse... Dogodkom je treba gledati trezno v oči. Glavno je — prebiti se čez Don. Pravijo, da je Vešenskaja že zavzeta — včeraj se je vrnil od onod neki poročnik. Ostala je

samo še Cimljanskaja. Pravijo, da je bombardiranje divje. V skrajnem primeru bi lahko vozove pustili in prišli čez Don kje višje ali nižje. Sicer pa — toda to mora ostati tajno — včeraj si je preskrbel z zamenjavo na vasi tri civilne obleke — srajce, hlače in nekakšne nizke čevlje. Dve bi lahko odstopil nama, meni in Igorju. Vrag vedi, kaj se lahko zgodi. Človek pa se mora ohraniti — domovini bomo lahko še prav prišli. Poleg tega pa ima še en načrt...
Toda ni se mu posrečilo, da bi nama odkril svoj načrt. Kraj mene sedeči Igor, ki je molče brskal z nožem po podplatu svojega škornja, naenkrat dvigne glavo. Njegov šušnjan, neobriti obraz je postal pod slojem zagorelosti in prahu nekam mrkel. Čepica mu je zdrsnila na tilnik.
»Ali veš, Kalužski, kaj si zdajle najbolj vroče želim?«
»Blincev s smetano, ka-li?« se smeje Kalužski.
»Ne, ne blincev... pač pa kresniti te po gobcu. Takole bi zamahnil in te kresnil po samozadovoljnem gobcu... Si zdaj razumel?«
Kalužski nekaj trenutkov ne ve, kako bi reagiral — ali bi se jezil ali obrnil vse v šalo — toda takoj si opomere in med svojim običajnim hehetanjem potreplja Igorja po kolentu.
»Živci so krivi, živci... To so posledice bombardira- nja...«
»Pojdi s svojim bombardiranjem in živci k vragu...« — Igor s tleskom zapre žepni nož in ga spravi v žep...
»In to naj bo komandir. Jaz zaradi vsega tega ne vem, kje se me glava drži... ti pa — domovini bomo lahko še prav prišli... Čemu neki bi potrebovala domovina tak gnoj kakor si ti? Vsaj voznika bi se sramoval — da bi ne govoril takih reči...«
Voznik se dela, kakor da ne sliši. Kalužski stopi z voza in hiti zmerjat šoferja. — V njegovo srečo nam je velik »Dodge« zagrabil pot. Z Igorjem se preseliva na drug voz.

OBVESTILA

POJASNILO K ZAMENJAVI KUN Repatriiranci, ki so vložili kune NDH pri bazah za repatriacijo, lahko iste dvignijo na ministrstvu za socialno skrbstvo, ker so kune brez vrednosti in je njih zamenjava nemogoča. To velja kot odgovor na vsa vprašanja v zvezi z zamenjavo kun.

DNEVNE VESTI

Čebelarji pozor! Čebelarja združba za Slovenijo, podružnica Ljubljana mesto in okolica, sklicuje v nedeljo, 16. t. m., ob 8. uri letni občni zbor v sindikalni dvorani v prtiličju bivše finančne direkcije, Poljanska c. 3. Ker se bodo obravnavala za vsakega čebelarja zelo važna vprašanja, naj se po možnosti udeležijo člani čebelarških družin množično in lastnem interesu. Odbor.

Pevekli zbor grafične mladine, ki je na jesenskem tekmovanju dosegel prvo mesto med mešanimi zbori, bo priredil samostojni vokalni koncert v četrtek, 20. marca ob pol 21. uri v veliki Filharmonični dvorani. Vstopnice bodo v predprodaji v Matični knjigarni 19. in 20. marca.

Zahvala. Najiskreje se zahvaljujemo tov. prof. dr. Rantu za podporo 1000 din, ki jo je podaril strokovni sekciji LSM med. fak. za kritje njenih potreb. — Strokovna sekcija LSM.

Žalni telefoni. Oddelek za notranje zadeve Uprava Narodne milice; dežurna služba 31-00, 21-00. Gasilska milica in Reševalna postaja 41-44. — Ministrstvo za notranje zadeve 495-98. — Bolnišnica 53-51. — Kolodvor, glavni 27-68. — Putnik 24-72, 20-32. — Turist-hotel 24-36. — Uprava Narodnega gledališča 45-26, drama 34-02, opera 34-01, 25-24.

Dežurni lekarni v četrtek 13. III.: II. državna lekarna, Dunajska c. 6; IV. državna lekarna, Celovška 62; v petek 14. III.: lekarna Kmet, Grlj Metelova 43; lekarna Ustar, Selenburgova 7.

Opozorilo! Urade in ustanove opozarjamo, da vsa obvestila in objave za »Ljudsko pravico« sprejemamo najkasneje do 12. ure. — Uredništvo.

KINEMATOGRAFI

LJUBLJANA, UNION: Češki film »Pot v globino študentove duše«. Predstave ob 16.15, 18.15 in 20.15. MATICA: Češki film »Štirinajsti pri mizi«. Predstave ob 16.15, 18.15 in 20.15. SLOGA: Francoski film »Nadloga«. Predstave ob 16.15, 18.15 in 20.15. KODELJEVO: Sovjetski kulturni film »Človek in opica«. Predstava ob 20. MARIBOR, ESPLANADE: Sovjetski barvni film »Mladost naše domovine«. Slov. obzornik nov. GRAJSKI: Francoski film »Vrnitev ob zori«. Predstave ob 16.30, 18.30 in 20.30. CELJE, METROPOL: Sovjetski film »Čevčič«. Predstava ob 20. DOM: Francoski film »Na pragu zrelosti«. Predstava ob 20. KRANJ: Francoski film »V krompljih usode«. Predstava ob 20. PTUJ: Sovjetski film »Dr. Kaljužnič«. Predstava ob 20.

Sporedi kinematografov od 14.—17. III. 1947 BLED: Sovjetski film »Letališče Semihab«. Predstava ob 15.—16. BREŽICE: Sovjetski film »Dnevi in noči«. Predstava ob 15.—16. DOL LENDAVA: Sovjetski film »Beil se osamljeno jadro«. Predstava ob 15.—16. DOMZALE: Sovjetski barvni film »Parada 1. maja«. Balkanske igre 1946. Od 15.—16. DRAVOGRAJ: Jugoslovanski film »Nove zmagave«. Predstava ob 15.—16. GROSUPLE: Sovjetski film »Soročinski sejame«. Predstava ob 15.—16. GUSTANJ: Sovjetski film »Mi iz Kronstata«. Predstava ob 15.—16. HRASTNIK: Sovjetski film »Maškaradas«. Predstava ob 15.—16. IG: Sovjetski film »Jugoslavija«. Predstava ob 15.—16. JESENICE: Francoski film »Oče Goriot«. Predstava ob 14.—17. KAMNIK: Sovjetski film »Otok skritih zakladov«. Predstava ob 15.—17. KOEVAJE: Sovjetski film »Prelepa Vasilijeva«. Predstava ob 15.—16. KRANJ: Smartniški dom: Sovjetski film »Pot v bodočnost«. Predstava ob 14.—16. KRSKO: Sovjetski film »Poraz Japoncev«. Predstava ob 15.—16. LASKO: Sovjetski film »Peter veliki«. Predstava ob 15.—16. LITVA: Sovjetski barvni film »Kameniti evet«. Predstava ob 15.—16. LJUTOMER: Sovjetski barvni film »Parada 1. maja«. Predstava ob 15.—16. LOGATEC: Sovjetski barvni film »Zoja Kosmodemjanskas«. Predstava ob 15.—17. MENČES: Sovjetski film »Volga-Volga«. Predstava ob 15.—16. MEZICA: Sovjetski film »Signal ni ugašnil«. Predstava ob 15.—16. MURSKA SOBOTA: Jugoslovanski film »Balkanske igre 1946.« Orelska bitka. Od 14.—16. NOVO MESTO: Sovjetski film »Glasbena komedija«. Predstava ob 14.—16. ORMOŽ: Sovjetski film »Slavna pot Gruzije«. Predstava ob 15.—16. RADECE: Sovjetski film »Čapajev«. Predstava ob 15.—16. RADOVLJICA: Sovjetski film »Naloga majorja Bulockina«. Predstava ob 15.—16. ROGASKA SLATINA: Francoski film »Utopljenkas«. Predstava ob 15.—16. SLOVENSKA BISTRICA: Sovjetski film »Bogata nevesta«. Predstava ob 14.—16. SLOVENJGRAD: Sovjetski barvni film »Mladost naše domovine«. Predstava ob 15.—16. SV. LENART: Francoski film »Vrnitev ob zori«. Predstava ob 15.—16. ST. JERNEJ: Sovjetski film »Nemoljivi Jans«. Predstava ob 15.—16. ST. PAVEL: Sovjetski film »Čkalov«. Predstava ob 15.—16. STANJ: Sovjetski film »Otroci kapitana Grantas«. Predstava ob 15.—16.

SKOFJA LOKA: Sovjetski film »Zvesti Džulbars«. Predstava ob 14.—16. TRBOVLJE: Sovjetski film »Vrnitev«. Predstava ob 14.—17. TREBNJE: Sovjetski film »Abajeva pesem«. Predstava ob 15.—16. TRZIC: Sovjetski film »69 paralela«. Predstava ob 14.—16. VEVOČE: Sovjetski film »Branila je domovino«. Predstava ob 15.—16. VRHNIKA: Sovjetski film »Trinajstorieas«. Predstava ob 15.—16. ZAGORJE: Francoski film »Vrtinec«. Predstava ob 15.—16. ZALC: Sovjetski film »Dr. Kaljužnič«. Predstava ob 15.—16. ZUZEMBEK: Sovjetski film »Neke noči«. Predstava ob 15.—16.

Sporedi kinematografov v Slov. Primorju IDRIJA: Sovjetski film »Lenin oktobra«. Predstava ob 15.—16. ILIRSKA BISTRICA: Sovjetski film »Pavle in nastirica«. Predstava ob 15.—16. PODBRDO: Slovenski dokumentarni film »Mladina gradi«. Sovjetski »Kino koncert«. Predstava ob 15.—16. POSTOJNA: Sovjetski film »Malahov Kurgan«. Predstava ob 15.—16. ST. PETER: Sovjetski film »Osvobodjena zemlja«. Predstava ob 15.—16.

MALI OGLASI

PROGLASAM za neveljavno oblačilno nakaznico na ime Ana Brezovnik, Rožna dolina cesta III. št. 6. št. 1961 MLEČNO NAKAZNICO za januar, februar, marec 1947, na ime Anastazija Jakopin, se izgubila. Proglasam jo za neveljavno. Jesenice, Gosposvetska 39. št. 73

Zahvala Podpisana Ana Zupan se najiskreje zahvaljujem primariju Dr. Krasniku in njegovi soprogi za izredno skrb, ki sta jo imela za ozdravljenje moje težke, smrtno nevarne bolezni. — Ana Zupan, Trbovlje I, Pauerjeva kol. štev. 406

Sprejememo več:

izučeni revolverskih brusačev, strugarjev, brusačev, rezkačev, tehničnih predkalkulantov, strojnih in gradbenih tehnikov, terminskih lovcev. Potrebujemo samo prvovrstne moči. Nastop takoj! TOVARNA AVTOMOBILOV MARIBOR — TEZNO

Glavni urednik: Ivan Bratko, Ljubljana, Kopitarjeva 6. Naslov uredništva, uprave in tiskarne »Ljudske pravice«, Ljubljana, Kopitarjeva 6. Telefon 52-61 do 52-65. Štev. ček rač. 60-404522. — Telef. številka za naročnino »Ljudske pravice« 30-30, Miklošičeva cesta 5. — Telefonska številka oglasnega oddelka 36-85.

Obča reka postaja nekoliko redkejša. En del vendarle zavije proti Vešinskaji, drugi del proti Kalacu mimo Morozovskaje, ostali pa — in teh je večina — proti Cimljanskaji.
Stepa je gola, mučno ravna, z redkimi bradavičami v obliki gričkov. Suhi, od sonca osmojeni jarki. Kakor brnenje brzozavnih žic se sliši enolično čirikanje murno. Zdajci nam skačejo naravnost izpod nog. Po njih streljajo z brzostrelkami, revolverji, toda vedno mimo. Diši po pelinu, prahu, gnoju in konjski scalnici.
Peljemo se. Noč in dan se peljemo, ustavljamo se samo, da nakrmimo konje in skuhamo obed. Nemcev ni videti. Dvakrat preleti nad nami »štorklja«. Letalke meče. Enkrat se nam zlomi kolo in pol dne ga popravljamo. Sivo, slepo kobilu zamenjamo za rjavega žrebec. Mnogo preglavic nam dela, breca, hrza, voziti noče in tudi njega zamenjajo za neko staro mirno in pridno kljuze z visečim mokrim gobcem.
Razpoloženje je pasje. Ko bi prestregli kje vsaj vojno poročilo in zvedeli, da je na drugih frontah vendarle boljše kakor pri nas. Ko bi se vsaj Nemci kje pojavili. Tako pa ni ne Nemcev, ne vojne, temveč samo nekakšno neznošno dolgočasje.
Neki major, oficir za zvezo — pomagamo mu potegniti avto iz kanala — pripoveduje, da se bijejo borbe zdaj nekje med Vorosilovgradom in Millerovom in ta beseda — borbe — nas za nekaj časa potolaži: armade se torej bore.
»Drugače pa glejte, da pridete do Stalingrada, če ne najdete svoje armade. Tam se zdaj formirajo nove enote. Tako pridete prej na fronto...« Zaloputne vrata in izgine v oblaku prahu.
Preklinjajoč zlezemo na svoje vozove, na stokrat pre- klete vozove.